

Motion till riksdagen 2025/26:4166

av Daniel Riazat m.fl. (-)

med anledning av prop. 2025/26:247 Receptfria läkemedel med krav på särskild rådgivning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med kompletterande förslag som säkerställer patientsäkerhet, nationellt likvärdig rådgivning och tydliga begränsningar för antimikrobiella läkemedel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I proposition 2025/26:247 lämnas förslag som syftar till att förenkla tillgången till läkemedel och att fler läkemedel ska kunna vara receptfria. Förslagen innebär att fler läkemedel kan klassificeras som receptfria under förutsättning att särskild rådgivning lämnas av farmaceut vid försäljningen.

Propositionen utgår ifrån förslag som lämnats av Läkemedelsverket (LV) och som i stora delar är bra, men vi delar kritiken från flera remissinstanser.

Svenska Läkaresällskapet anser att LV:s utredning inte utgör tillräckligt underlag för beslutsfattande enligt Sveriges etiska plattform för prioriteringar av resurser och menar att det saknas underlag för visad nytta, eller rimliga antaganden om sådan nytta. Vidare skriver de att sådan potentiell nytta inte ställs i relation till behovs- och solidaritetsprincipen eller kostnadseffektivitetsprincipen.

De skriver bl.a. följande:

SLS anser inte att LV:s utredning i tillräcklig omfattning problematiserar de utmaningar som det innebär att differentiera mellan tillstånd som är lämpliga för egenvård och tillstånd som kräver kontakt med hälso- och sjukvården. Det saknas kunskap om hur differentieringen mellan egenvård och sjukvård fungerar i egenvårdsrådgivningen på apotek idag. För ett rådgivningssortiment, som dessutom eventuellt kan komma att utvidgas i framtiden, är kunskap om hur denna

differentierande funktion utanför hälso- och sjukvården fungerar i praktiken nödvändig.

Vidare skriver Svenska Läkaresällskapet följande:

SLS instämmer inte i LV:s bedömning att apoteksaktörerna själva ska säkerställa farmaceuters kunskaps- och färdighetsnivå för rådgivning enligt den nya kategorin receptfria läkemedelsartiklar. Att apoteksaktörerna utbildar sina anställda för rådgivning av produkter som de själva prissätter och säljer rymmer inte med oberoende. Vidare behöver likartad kompetens säkerställas oavsett apoteksaktör. Utbildning och fortbildning, inklusive examinationer för att säkerställa att tillräcklig kunskaps- och färdighetsnivå uppnåtts och i förlängningen jämlik rådgivning, bör istället ges av en oberoende extern aktör. Det är i sådan ut- och fortbildning angeläget att tydliggöra skillnaden mellan egenvård respektive hälso- och sjukvård. Det behöver bland annat tydligt framgå att andra differentialdiagnostiska överväganden inte ingår i befogenheterna. Det är också angeläget att kunskap om vilken information som får förmedlas examineras, liksom färdigheter i kommunikation med kund avseende det nya sortimentet receptfria läkemedelsartiklar. Utformningen av utbildningen bör ske i samråd med företrädare för hälso- och sjukvård, framför allt primärvård.

Vi instämmer i deras kritik av propositionen.

Folkhälsomyndigheten efterfrågar ett förtydligande av konsekvensanalysen när det gäller den ökade risken för suicidala handlingar i samband med en förenklad process för uthämtning av läkemedel. De menar att analysen särskilt bör belysa riskerna för upprepad uthämtning i suicidalt syfte, samt att patienter med hälsooro riskerar att få läkemedel utan medicinsk indikation. Dessa patientgrupper är ofta svåra att identifiera. Vidare bör konsekvenserna av att rekommendera läkemedel utifrån begränsad symtombild eller otillräcklig journaltillgång eller journaldokumentation analyseras, då detta kan påverka patientsäkerheten. En sammanhållen vårdkedja och noggrann uppföljning är avgörande för god vård.

Folkhälsomyndigheten anser också att vissa antimikrobiella medel bör undantas från att kunna ingå i den nya kategorin, farmaceutsortimentet – detta för att minska risken för ökad antimikrobiell resistens.

Vi instämmer även i kritiken och förslagen från Folkhälsomyndigheten.

Med anledningen av det som anförts ovan anser vi att regeringen bör återkomma med ett förändrat förslag. Vi föreslår därmed återremiss på propositionen.

Daniel Riazat (-)

Lorena Delgado Varas (-)

Malcolm Momodou Jallow (-)